

● خسرو و شیرین / شعر / فارسی

xosrow va šīrīn

امیدی طهرانی، ارجاسب بن علی، - ۹۲۵ قمری
omīdī tehrānī, arjāsb ebn-e 'alī (- 1519)

[نسخه‌های منزوی ۲۷۸۶]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۸۴۴/۳۳

آغاز: صباحی ز آب کوثر روی شسته xx گلی از چشمه خورشید رسته

تنها پنجاه بیت آن مانده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کاء، تا: قرن ۱۱؛ راسته و چلیپا، شعرها در چهارستون؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، اندازه: ۳/۱۳×۵/۲۳سم [ف: ۷-۹۲]

● خسرو و شیرین / شعر / فارسی

xosrow šīrīn

قاسمی گنابادی، محمد قاسم، - ۹۸۲ قمری
qāsemī gonābādī, mohammad qāsem (- 1575)

اهداء به: سام میرزا پسر شاه اسماعیل
تاریخ تألیف: ۹۵۰ق

در ۳۰۰۰ بیت به پایان رسانده است.
[دنا ۸۶۹/۴]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۸۶۴/۱۱۰

خط: نستعلیق، بی‌کاء، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: روغنی، ۳۷۸گگ، چلیپا سطر (۵/۱۳×۲۳/۵)، اندازه: ۱۷×۲۸سم [ف: ۱۴-۳۸۸۹]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۸۴۴/۲۸

آغاز: سخن پرداز این افسانه نو xx چنین زد داستانی ... خسرو / که خسرو نام شاهی محترم بود xx سرو سرخیل شاهان عجم بود؛ انجام: گلی نهدد بکس بی زخم خاری xx خزان آرد ز بعد هر بهاری

خط: نستعلیق، بی‌کاء، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ راسته و چلیپا، شعرها در چهارستون؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲گگ (۱۸۱-۱۸۱ر)، اندازه: ۳/۱۳×۵/۲۳سم [ف: ۷-۹۱]

۳. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه: ۱۲۰ فروخ

خط: نستعلیق، بی‌کاء، بی‌تاء؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: سپاهانی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۸گگ، ۱۵ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۵۵-]

● خسرو و شیرین / شعر / فارسی

xosrow va šīrīn

وحشی بافقی، کمال الدین، ۹۳۹ - ۹۹۱ قمری
vahšī-ye bāfqī, kamāl-od-dīn (1533 - 1583)

[نسخه‌های منزوی ۱۶۶/۲؛ دنا ۸۷۰ (نسخه ۷)؛ مکتبه امیرالمؤمنین ۲۳۸/۱]

۷۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱/۶۰۷۹/۲

خط: نستعلیق، کاء؛ شرف الدین حسین بن حبیب الله، بی‌تاء؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: روغنی زمینه سبز، ۲۲ سطر (۵/۷×۱۷)، اندازه: ۱۳×۲۵سم [ف: ۱۶-۱۹۲]

۷۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۳۲۴/۷

خط: نستعلیق، بی‌کاء، بی‌تاء؛ ۸۲۹ص (۱۲۱-۹۴۹ حاشیه) [ف: ۸-۹]

۷۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۴۰۵۴/۱

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کاء، بی‌تاء؛ ۶۸گگ (۱-۶۸پ) [ف: ۲۸-۷۹]

۷۴. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه: ۶۸۴/۴

خط: نستعلیق، بی‌کاء، بی‌تاء [نشریه: ۷-۲۵۲]

۷۵. همدان؛ ایزدی (حاجی)؛ شماره نسخه: ۲/۳

کاء؛ ابراهیم بن میر مفتی، بی‌تاء، جا: کشمیر [نشریه: ۵-۳۶۶]

● خسرو و شیرین / شعر / فارسی

xosrow va šīrīn

؟ جامی، عبدالرحمن بن احمد، ۸۱۷ - ۸۹۸ قمری
jāmī, 'abd-or-rahmān ebn-e ahmad (1415 - 1493)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۳۸۳۴/۳

آغاز: سخن پرداز این کاشانه راز xx چنین بیرون دهد از پرده آواز

در نسخه حاضر این مثنوی به جامی نسبت داده شده. منتخب؛ خط: نستعلیق، بی‌کاء، بی‌تاء؛ ۲۴ص (۱۷۹-۲۰۲) [ف: ۲۷-۳۸۹]

● خسرو و شیرین / شعر / ترکی

xosro va šīrīn

امیر علیشیر نوائی، علیشیر بن کیچکنه، ۸۴۴-۹۰۶ قمری
amīr 'alī-šīr-e navā'i, 'alī-šīr ebn-e kīčakne (1441 - 1501)

بخشی از خمسه‌ای که شاعر به تقلید از خمسه نظامی سروده است.

تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه: ۱۷۷۰/۳

خط: نستعلیق، بی‌کاء، بی‌تاء؛ مجدول زرین و فیروزه‌ای، با یک شمسه مذهب مرصع ممتاز، مجدول مذهب، به سبک کار هرات، در چهار کتیبه صدر و ذیل در زمینه طلا کشیده تزئینی به سفیداب چنین رقم رفته «کتاب کلیات افصح المتکلمین علامه الزمان و املح المتأخرین نادره الدوران حضرت امیر علیشیر نوائی علیه الرحمة والغفران»، سرآغاز هر باب یک سرلوح مرصع مذهب مزدوج ممتاز؛ تملک: سلیمان بن محمد خان قاجار؛ کاغذ: عادلشاهی، جلد: مقوای روکش چرم مشکی ساغری، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۴×۳۵سم [ف: ۳-۹۰]

فرستگان نسخه‌های خطی ایران (فخا)؛؛ جلد سیزدهم؛ به کوشش، مصطفی درایتی؛ تهران: سازمان

DIA 276251

۱۳۹۱/۲۰۱۲ جمهوری اسلامی ایران ملی

سه خلد برین < حدائق الخلد

● خلد برین / شعر / فارسی

xold-e barin

وحشی بافقی، کمال الدین، ۹۹۳۹ - ۹۹۱ قمری
vahši-ye bāfqī, kamāl-od-dīn (1533 - 1583)

مثنوی عرفانی در حدود ۶۰۰ بیت که در برابر منظومه «مخزن الاسرار» نظامی گنجوی سروده شده است. ضمن هشت روضه و چهار حکایت بسیار دلنشین و موثر.

آغاز: خامه بر آورد صلاهی صریر xx بلبللی از خلد برین زد صفریر / خلد برین ساحت این گلشن است xx خار در آن بلبل دستان زن است

انجام: آنکه ترا مایه جان می دهد xx هر چه طلب می کنی آن می دهد

چاپ: بمبئی، سنگی، ۱۳۱۲، رقعی، ۲۸ص
[الذریعة ۲۴۰/۷؛ مشار فارسی ۱۹۱۲/۲؛ نسخه های ۲۸۰۰/۴؛ دنا ۹۹۲/۴ (۱۲ نسخه)]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۹۹۷/۲

خط: نستعلیق خوش، کا: قوام شیرازی، تا: قرن ۱۰؛ با دو سر لوح مذهب، مجدول مذهب؛ کاغذ: ترمه ختایی بخارایی، جلد: میشن قهوه ای، ۱۲ سطر، اندازه: ۲۴۰/۷×۱۳۳/۷سم [ف: ۸-۱۵۹]

۲. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه: ۲۲۲۴

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق عالی، کا: رشیدای دیلمی، تا: جمادی الثانی ۱۰۰۰ق، جا: یزد (دارالعباده)؛ مجدول زرین، با یک سر لوح مذهب مرصع؛ مهر: ناصر الدین شاه قاجار؛ کاغذ متن سمرقندی، جلد: تیماج گل ماشی، ۴۶ص، ۱۲ سطر، اندازه: ۲۲۲/۲×۱۵۵/۲سم [ف: ۴-۱۳۳۲]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۳۳۵/۵

منتخب؛ خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۱؛ ۳ص (۲۹۴-۲۹۶)
[مختصر ف: ۷۱۳]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۴۶۴/۱۳

آغاز: برابر؛ انجام: ورنه متاعی است بلا ایست زر xx الحذرای زر طلبان الحذر

خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکلی، ۱۱۰ص (۵۹۶-۷۰۰ و ۷۲۴-۷۲۰)، سطور چلیپایی (۳×۱۷/۵)، اندازه: ۳۴×۱۸/۵سم [ف: ۹-۱۲۰۳]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۳۸۵۸/۵

آغاز: برابر؛ انجام: شرح این قصه را کلکم نپرداخت xx که نتوان عالمی را نوحه گر ساخت

خط: نستعلیق، بی کا، تا: ۱۰۶۹ق؛ در آغاز نسخه حاضر شرح حال وحشی در یک مقدمه آمده؛ جلد: گالینگور قهوه ای، ۴۳گ

آن از دید ادبی و فلسفی و عقلی و روایی سخن گفته است. در هنگام تدوین فقط تفسیر فیض کاشانی در اختیار مؤلف بوده و منابع تفسیری دیگری نداشته. در این تفسیر به بعضی آیات و اخبار اشاره شده و بیشتر جنبه تأویلی دارد.

آغاز: نعمدک یا من هدانا الی اعلا لواء ارباب الولاء و اقدرنا علی افشاء اثیة اصحاب الثناء و افاض علی ارض قابلیاتنا ذروة من معشار ذرات علوم سادات العلماء ...

[ریحانة الادب: ۳۸۱/۳؛ الخلجات، چاپ دارالنشر قم؛ الذریعة ۲۳۶/۴ شماره ۱۴۴۶ با عنوان تفسیر سورة الاعلی]

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۰۱۱

آغاز: برابر؛ انجام: و ثمرة دوحه شجرة نبيه والی لواء الولاء الامام المستتر عن الانظار المحتجب عن الابصار.

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی تا؛ پشت برگ آخر ابوالفضل بن موسی بن محمد علامه تنکابنی (نوه مؤلف) کتاب را به رسم امانت به تاریخ ۱۳۶۰ش به محمد حسن علامه داده، در پایان کتاب فهرست تفصیلی خلجات به تاریخ ۱۸ شعبان ۱۲۹۳ به خط مؤلف نوشته شده؛ جلد: تیماج قهوه ای، ۲۱۱گ، اندازه: ۱۶×۱۰سم [ف: ۳-۲۳۴]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۵۳۹

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۷-۱۳۸]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۸۸۹۲

آغاز: برابر؛ انجام: فهو اسماؤهم و لا یتهم کتبت فی ذلك الشی بقبوله..

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی تا؛ جلد: مقوایی، ۲۱گ، اندازه: ۲۲×۱۷/۵سم [ف: ۲۳-۷۹]

۳. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه: ۱۳۹/۱

آغاز: برابر؛ انجام: الخلجة الثالثة و الاربعون و المائتان، اعلم ان النکته فی اختیار سجع علی اقرء الایماء الی ان المقصود بالذات لیس هو القرائة ... و التلطف و ثمرة دوحه شجرة نبيه والی لواء الامام المستتر عن النظار المحتجب عن الابصار ... تم

خط: نسخ نازیبا، کا: علی بن عبدالصمد، تا: ۸ ربیع الاول ۱۲۹۴ق؛ جلد: گالینگور آبی، ۵۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۲۱×۱۷سم [ف: ۱۸۳]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۷۲۴

آغاز: برابر؛ انجام: الامام المستتر عن الانظار المحتجب عن الابصار م ح م د ابو القاسم بن الحسن العسكري صلوات الله علیهما و عجل فرجه فان کال ذلك من افاضاته و افاداته.

خط: نستعلیق، بی کا، بی تا؛ مصحح، محشی؛ تملک رضوی و نام آقا سید ابو الحسن سلمه الله (شاید نام کاتب باشد)؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه ای، ۱۱۱گ، ۱۸ سطر (۱۴×۸)، اندازه: ۱۸×۱۱/۵سم [ف: ۲۲-۳۴۸]

سه الخلخالیه < اجوبة المسائل الخلخالیه

فهرستگان نسخه های خطی ایران (فخا)؛؛ جلد سیزدهم؛ به کوشش، مصطفی درایتی؛ تهران: سازمان

DIA 276251

اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران ۱۳۹۱/۲۰۱۲

یکی از پنج مثنوی خمسه المتحیرین نوایی است که شاعر به تقلید از خمسه نظامی سروده است.
آغاز: بحمدک فتح ابواب المعانی xx نصیب ایت کونک لومه
فتح اولمق آتی / کوز ومکا اول ایشک قفلین بدمدانت xx
انلنک فتحی کلیکنمی کلید ایت

۱. قم؛ کلیپاگانی؛ شماره نسخه: ۶۲۱/۲-۱۱۶۲

آغاز: برابر؛ انجام: کیشتی اوز جرمید بن نی عذر قولفای کیم اول
دریا ارابر قطره بولفای / اگر چه قطره بولدی ایرسانا پاک xx بور
اولدم که توشتی بحرارا پاک ... تم الکتاب بعون الوهاب منکا تو
تفیل که سوزنی کوته ایستم xx مینای پرلحظه چون منز افایتم
خط: نستعلیق، کا: اسماعیل بن درویش رضا کلالة، تا: ۱۹ جمادی
الاول ۱۰۴۰ق؛ ۱۸۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲x۲۴سم [ف: ۶-۳۰۳۴]

۲. تبریز؛ ثقة الاسلام؛ شماره نسخه: ۲۰

بی کا، تا: ۱۹ جمادی الاول ۱۰۴۰ق [نشریه: ۴-۳۲۶]

۳. قم؛ دارالحدیث؛ شماره نسخه: ۲۷۶

آغاز: برابر؛ انجام: برایش دور یکم تکلم سورب بولماس xx
بتنای کیم همه آتی یاشوب بولماس
خط: تحریری، کا: سلیمان ... (من قرایا سراب)، تا: ۱۱۲۸ق؛
افتادگی: انجام؛ ۸۳گ، ۱۵ سطر [ف: ۱۶۱-]

۴. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۵۸۲/۶

آغاز: برابر؛ انجام: متکا توفیل که سوزفی کوته ایتیم xx تینای بر
لحظه چون منز لغه بیتیم
خط: نستعلیق، بی کا، بی تا؛ جلد: چرمی منقش، ۶۲گ، اندازه:
۲۳/۵x۳۴سم [ف: ۳-۱۱۰۸]

● فرهاد و شیرین = شیرین و فرهاد / شعر / فارسی

farhād va šīrīn = šīrīn va farhād

وحشی بافقی، کمال الدین، ۹۳۹ - ۹۹۱ قمری

vahšī-ye bāfqī, kamāl-od-dīn (1533 - 1583)

یکی از بهترین مثنوی های عاشقانه فارسی است در داستان فرهاد
و شیرین که به پیروی از نظامی در ۹۶۶ در هشتصد یا هزار بیت
آن را سروده و به پایان رسانده در گذشت، سپس وصال شیرازی
در ۱۲۶۵ق نزدیک به ۸۰۰ بیت بر آن افزوده و به انجام رسانده
است. عناوین بدین شرح است: سرآغاز، به نام خدای تعالی، در
مناجات، در نعت رسول اکرم، در تعریف معراج، در منقبت شاه
ولایت علی (ع)، در تعریف سخن، قطعه در تمثیل، تعریف
خموشی، در جذبه محبت، حکایت در تمثیل، در تعریف عشق،
تمثل: دل به عشق بستن به امید وصال، آغاز داستان شیرین و
فرهاد. گذشته از وصال دست کم دو تن دیگر از شیراز به اتمام
این داستان پرداخته اند: ۱. آقا محمد مهدی صابر شیرازی (-ح
۱۲۸۰ق) که ۳۰۴ بیت بر آن افزوده است؛ ۲. سید ابوالقاسم
حبیب شیرازی (- ۱۲۴۶ق) که گویا ۲۰۰۰ بیت در به پایان

بین المتقارب؛ جزائری، نورالدین محمد بن نعمة الله (۱۰۸۸-
۱۱۵۸)

متخیی از کتاب فروق اللغات.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۱۵۶/۲

آغاز: بسمله فصل فی اشیاء مختلفه اسماءها باختلاف احوالها قال
ابوعبیده لایقال الکاس الا اذا کان فیها شراب و الا قدح و لایقال
مانده الا اذا کان علیها طعام و الا خوان؛ انجام: وجه تسمیه مهمان
من کشکول شیخ الاسلام و المسلمین محمد علی عاملی بهاءالدین
قدس سره ماسمیت العجم المهمان مهمانا الا الا کرم ضیف کان
من کانا فالمه سیدهم و المان منزلهم فالضیف سید هم ما لازم
المانا

خط: نسخ ریز، بی کا، تا: احتمالاً ۱۰۲۶ق؛ ۱۱گ (۱۴-۲۴پ)،
۱۵ سطر (۱۰x۱۶)، اندازه: ۱۶/۵x۲۲سم [ف: ۱۴-۲۷۳]

سه الفروق اللغویة < بهجة المخاطر و نزهة الناظر

● الفروق و منع الترادف / لغت / عربی

al-furūq wa man'it tarādūf

حکیم ترمذی، محمد بن علی، - ۳۲۰ قمری
hakīm-e termezī, mohammad ebn-e 'alī (- 933)

[درباره کتاب الفروق مراجعه شود به سزگین ۶۵۵/۱]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۷۲/۳۰-طباطبائی

بندهایی است از ترمذی و ظاهراً منقول است از کتاب «الفروق و
معنی التردف» حکیم محمد بن علی ترمذی (م ۲۵۵) با عنوان هایی
مانند: الفرق بین المداراة و المداهنه الفرق بین الفراسة و الظن،
الفراق بین التالف و التبصيص ... و الفرق بین الندی و النجوی؛
خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترکی، جلد: تیماج، ۶گ
(۸۷-۹۲)، اندازه: ۱۴/۵x۲۴سم [ف: ۲۲-۶۴]

۲. تهران؛ مینوی، مجتبی؛ شماره نسخه: ۵/۱-بخش ۲

نسخه اصل: اسعد افندی ش ۱۴۷۹ق؛ بی کا، تا: ۱۱۱۹ق؛ ۷۲گ
(۱-۷۲پ) [ف: ۶۲-]

سه فرهاد و شیرین < خسرو و شیرین

سه فرهاد و شیرین < شیرین و فرهاد کوثری

● فرهاد و شیرین / شعر / ترکی

farhād va šīrīn

امیر علیشیر نوائی، علیشیر بن کیچکنه، ۸۴۴ - ۹۰۶ قمری

amīr 'alī-šīr-e navā'ī, 'alī-šīr ebn-e kīčakne (1441 -
1501)

فهرستگان نسخه های خطی ایران (فنا)؛ جلد بیست و سوم؛ به کوشش، مصطفی درایتی؛ تهران

DIA 276261

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران ۱۳۹۱/۲۰۱۳